

වතුහෝ පාඨො

එවං වුතො කුටදනො බ්‍රාහ්මණො භගවනං එතදවොච. අභිකකනං හො ගොතම, අභිකකනං හො ගොතම. සෙය්‍යථාපි හො ගොතම නිකකුජ්ජනං වා උකකුජ්ජය්‍ය, පටිච්ඡනනං වා විචරෙය්‍ය, මුළුභස්ස වා මගං ආචිකෙඛය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජනං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමනො රූපානි දකඛිනභීති. එවමෙච භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො, එසාහං භවනං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඛ්ඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජනගෙහ පාණ්ණපෙන සරණං ගතං. එසාහං හො ගොතම සතත ව උසභසතානි, සතත ව වච්ඡතරසතානි, සතත ව වච්ඡතරීසතානි, සතත ව අජසතානි සතත ව උරඛභසතානි මුඤ්චාමි, ජීවිතං දෙමි. හරිතානි වෙච තිණානි බාදනතු, සීතානි ව පානීයානි පිචනතු, සීතො ව නෙසං වාතො උපවායතුති. අථ බො භගවා කුටදනසස් බ්‍රාහ්මණස්ස ආනුපබ්බිකථං කථෙසි. සෙය්‍යථීදං? දානකථං සීලකථං සග්ගකථං කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙකධම්මෙච ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි කුටදනං බ්‍රාහ්මණං කලලචිතං මුදුචිතං විනිවරණචිතං උදගචිතං පසනචිතං. අථ යා බුද්ධානං සාමුකකංසිකා ධම්මදෙසනා, තං පකාසෙසි. දුකඛං සමුදයං නිරොධං මගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වච්චං අපගතකාලකං සම්මදෙච රජනං පටිගගණෙහය්‍ය, එවමෙච කුටදනසස් බ්‍රාහ්මණස්ස තසමිං යෙච ආසනෙ විරජං විතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි. යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මනති.

(කුටදනසුතන - දීඝනිකාය)

පදමාලාව

භගවනං	(ත)	-	භාග්‍යචතුන් වහන්සේට
එතදවොච	(සං)	-	මෙය කීයේ ය
අභිකකනං	(කි)	-	මැනවි / මනවඩයි
සෙය්‍යථාපි	(නි)	-	යම්සේ
නිකකුජ්ජනං	(කි)	-	යටිකුරු කළ
උකකුජ්ජය්‍ය	(කි)	-	උඩුකුරු කරන්නේ ය
පටිච්ඡනනං	(කි)	-	චැසුණු
විචරෙය්‍ය	(ක්‍රි)	-	විවෘත කරන්නේ ය
මුළුභස්ස	(කි)	-	මං මුළා වූවෙකුට
ආචිකෙඛය්‍ය	(ක්‍රි)	-	කියන්නේ ය
තෙලපජ්ජනං	(ස)	-	තෙල් පහනක්

ධාරයා	(ක්‍රී)	-	ධරන්නේ ය
අනෙකපරියායෙන	(ස)	-	නොයෙක් අයුරින්
පකාසිතො	(කි)	-	ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ
අස්ථගෙහ	(නී)	-	අද පටන්
පාණුපෙතං	(ස)	-	දිවි ඇති තාක්
උසහසතානි	(ස)	-	ගොනුන් සියයක්
සත	(නා)	-	හත (7)
වච්ඡතරසතානි	(ස)	-	වස්සන් සියයක්
වච්ඡතරීසතානි	(ස)	-	වැස්සියන් සියයක්
අප්පසතානි	(ස)	-	එළුවන් සියයක්
උරබ්භසතානි	(ස)	-	බැටළුවන් සියයක්
හරිතානි	(නා)	-	කොළ පැහැ
බාදනතු	(ක්‍රී)	-	කත්වා
පිවනතු	(ක්‍රී)	-	බොත්වා
උපවායතු	(ක්‍රී)	-	හමාවා
ආනුපුබ්බිකථං	(ස)	-	පිළිවෙළ කථාව
සෙය්‍යපීදං	(නී)	-	කෙසේ ද යත්
ආදීනවං	(නා)	-	දුර්විපාක/ ආදීනව
ඔකාරං	(කි)	-	ලාමක බව
සංකිලෙසං	(නා)	-	කෙලෙස් සහිත බව
නෙකකමෙම	(කි)	-	ගිහිගෙන් නික්මීමෙහි
අඤ්ඤාසි	(ක්‍රී)	-	දූතගත්තේ ය
කලලචිතං	(ස)	-	යහපත් සිත
මුදුචිතං	(ස)	-	මෘදු වූ සිත
විනීවරණ චිතං	(ස)	-	නීවරණයන්ගෙන් තොර සිත/ පැහැදිලි සිත
උදග චිතං	(ස)	-	ඔදවැසී ගිය සිත
පසන චිතං	(ස)	-	පහත් සිත
සාමුකකංසිකා	(නා)	-	සාමුක්කංසික දේශනාව
අපගතකාලකං	(ස)	-	පහ වූ කළු පැහැ ඇති
සමමදෙව	(සං)	-	මනාව
රජනං	(නා)	-	වර්ණ
පටිගණෙහයා	(ක්‍රී)	-	පිළිගන්නේ/ වැදගත්තේ

අභ්‍යාස

01. 'උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරොතු' ඡේදය සිංහලට නගන්න.

02. පාලියෙන් පිළිතුරු සපයන්න.

- i. කො භගවන්තං පාණ්ණපෙනං සරණං ගතො හොති?
- ii. අනධිකාරෙ කීමඤ්චාය තෙලපජ්ජාතං ධාරොති?
- iii. පුරිසො කෙ සතෙන ඛන්ධනා මුඤ්චි?
- iv. කො නාමෙසා සාමුකකංසිකා ධම්මදෙසනා?
- v. කසස බ්‍රාහ්මණස්ස තසමිංයෙව ආසනෙ විරජං විතමලං ධම්මවකඤ්ඤං උදපාදි?

03. ඡේදය ඇසුරෙන් පිළිතුරු සපයන්න.

- i. බුදුරදුන්ගේ ධර්මදේශනාවෙන් පැහැදුණු පුද්ගලයා බුදුන්ට ප්‍රශංසා කළ අයුරු ලියන්න.
- ii. යාගය සඳහා යාගස්ථම්භය වෙත පැමිණ වූ සත්තු කවරහු ද?
- iii. අනුපිළිවෙළ කථාව ලියන්න.
- iv. චතුරාර්ය සත්‍යය නම් කරන්න.
- v. මෙහි එන උපමා දෙකක් උපුටා ලියන්න.

04. ඡේදයේ වාක්‍ය රටාව අනුව පාලියට නගන්න.

- i. අපගේ ගුරුවරයා විසින් නොයෙක් ආකාරයෙන් කරුණු ප්‍රකාශ කරන ලදී.
- ii. අද පටන් දිවි ඇති තාක් මම සතුන් නො මරමි.
- iii. වසා තිබුවත් විවෘත කරන්නාක් මෙන් ගුරුවරයා අපගේ මනස ප්‍රබෝධ කරවීය.
- iv. ඔහුට එවෙලේ ම සියලු සංස්කාර අනිත්‍යය යන දහම් ඇස පහළ විය.

ධාතු, ධාතූගණ හා ආබ්‍යාත

ධාතුවක් යනු ක්‍රියාමූලයකි. කාල පුරුෂාදියකට අයත් නොවන ක්‍රියාවක මූලික ස්වරූපය ධාතුව නම් වේ. ක්‍රියාව දරණ බැවින් ධාතු නම් වෙයි. බාලාවතාරයේ "භූවාදයො ධාතවො" යනුවෙන් භූ ආදිය ධාතු නම් වන බව කියා ඇත. ධාතු ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් 2 කි.

- i. අකර්මක ධාතු
- ii. සකර්මක ධාතු

අකර්මක ධාතු :- එනම් ක්‍රියාවෙන් කර්මයක් අපේක්ෂා නො කරන ධාතූන් ය.

- හස > හසති - සිනාසෙයි
- කඤ > කඤති - හඬයි
- ජර > ජරති - දිරයි
- රුජ > රුජති - රිදෙයි

මේවා කර්තෘ පදය පමණක් යෙදීමෙන් පූර්ණ අදහසක් ලැබේ.

සකර්මක ධාතු:- ක්‍රියාවෙන් කර්මයක් අපේක්ෂා කරන ධාතූන් ය. එම ධාතුවලින් සෑදෙන ක්‍රියාපද සහිත වාක්‍ය කර්ම පදයක් (ද්‍රව්‍යය) යෙදීමෙන් ම අර්ථවත් වේ.

- ලිබ > ලිබති - ලියයි
- පූජ > පූජෙති - පුදයි
- ඡන්ද > ඡන්දති - සිදිය

“කුමාරො ලිබති.” යයි කී විට “කුමාරො කිං ලිබති?” යන ප්‍රශ්නය පැන නගී. “කුමාරො අකඛරං ලිබති.” යැයි කර්ම පදයක් යෙදූ විට එය පූර්ණ අදහසක් බවට පත්වේ.

ධාතූගණ

ධාතූගණයක් යනු පද සිද්ධියෙන් සමාන වන ධාතු සමූහයකි. ඒවා වරන්තැගෙන ආකාරය ද සමාන ය. ‘විකරණය’ නම් ධාතුවටත් ආබ්‍යාත ප්‍රත්‍යයටත් අතර එකතුවන විශේෂ ප්‍රත්‍යයකි.

තවද ඒ ඒ ගණවලට අයත් ක්‍රියාපදවල පද සිද්ධියේ වෙනස සිදුවන්නේ විකරණ ප්‍රත්‍යවල බලපෑම නිසා ය.

ධාතූගණ 8ක් පාලියෙහි දැක්වේ. ඒ ඒ ධාතූගණ, ධාතූගණයට අයත් විකරණ හා ක්‍රියාපද පහත වගුවෙහි දැක්වේ.

	ධාතු ගණය	බාලාවතාර සූත්‍රය	විකරණ ප්‍රත්‍ය	පද සිද්ධිය	පදය
01.	භූවාදි	භූවාදිතො අ	අ	භූ+අ+ති	භවති
02.	රුධාදි	රුධාදිතො නිගහිතපුබ්බං ච	අං	රුධ+අං+ති	රුඤ්ඤති
03.	දිවාදි	දිවාදිතො යො	ය	දිව්+ය+ති	දිබ්බති
04.	ස්වාදි	ස්වාදිතො ණා උණා ච	ණා	සු+ණා+ති	සුණාති
			උණා	සකක+උණා+ති	සකකුණාති
05.	කියාදි	කියාදිතො ණා	ණා	කි+ණා+ති	කිණාති
06.	තනාදි	තනාදිතො ඔ යිරා	ඔ	තන+ඔ+ති	තනොති
			යිර	කර+යිර+ති	කයිරති
07.	චුරාදි	චුරාදිතො ණෙ ණයා	ණෙ	චුර+ණෙ+ති	චොරෙති
			ණය	චුර+ණය+ති	චොරයති
08.	ගහාදි	ගහාදිතො ජාණා	ජා/ණා	ගහ+ජා+ති	සෙජාති
				ගහ+ණා+ති	ගණාති

ආධ්‍යාත

ආධ්‍යාත නම් ධාතු කෙරෙන් පරව ප්‍රත්‍යය යොදා සාදාගනු ලබන පද විශේෂයකි. ආධ්‍යාතයෙන් යම් ක්‍රියා සිද්ධියක් ප්‍රකාශ වෙයි. ආධ්‍යාත පදයක් පහත ලක්ෂණවලින් යුක්ත ය.

“යං තිකාලං තිපුරිසං - ක්‍රියාවාවී තිකාරකං,
අතතිලිඔගං ද්විවචනං - තදාධ්‍යාතනති චුචචති.”

යනුවෙන් බාලාවතාරයෙහි කාලත්‍රයක්, පුරුෂත්‍රයක්, කාරකත්‍රයක් වචන දෙකක් ඇති ලිංගභේදයක් නොමැති ක්‍රියා අර්ථයක් පවසන යමක් වේ ද, එය ආධ්‍යාත යයි කියනු ලැබේ.

- කාලත්‍රය:- වත්තමාන, අතීත, අනාගත
- පුරුෂත්‍රය:- පඨමපුරිස, මජ්ඣමපුරිස, උත්තමපුරිස
- කාරකත්‍රය:- කර්තෘකාරක, කර්මකාරක, භාවකාරක
- වචනද්වය:- ඒකවචන හා බහුවචන

මෙම ප්‍රභේදවලින් යුතු ආධ්‍යාත පද වර්තැගෙන ක්‍රියා විභක්ති 8කි. පහත වගුව බලන්න.

	ක්‍රියා විභක්තිය	බාලාවතාර සූත්‍රය	අර්ථය
01.	වතනමානා	වතනමානා පවචුසනෙන	පවත්නා කාලය
02.	පඤ්චමී	ආණතයාසිට්ඨනුතකාලෙ පඤ්චමී	අණ කිරීම හා ආශීර්වාද කිරීම
03.	සතතමී	අනුමතිපරිකප්පෙඨසු සතතමී	අනුමතිය හා පරිකල්පනය
04.	හියතතනී	හියොපපභුති පවචකෙඛි හියතතනී	ඊයේ පටන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ අතීතය
05.	පරොකඛා	අපවචකෙඛි පරොකඛාතීතෙ	අප්‍රත්‍යක්‍ෂ වූ අතීතය
06.	අජ්ජතනී	සමීපෙජ්ජතනී	සමීප අතීතය
07.	හවිසසනති	අනාගතෙ හවිසසනති	අනාගත කාලය
08.	කාලාතිපතති	ක්‍රියාතිපනෙනතීතෙ කාලාතිපතති	සිදු නොවූ අතීත සිද්ධි

ක්‍රියාපදය සැමවිට ම උක්ත පදයක් සමග යෙදේ. උක්තය සහ ආබ්‍යානය පුරුෂයන් වචනයෙන් සමාන විය යුතුය.

වතනමාන විභක්ති

පරස්සපද හා අත්තනොපදවල යෙදෙන වර්තමාන ක්‍රියාරූප උක්තපද හා යෙදෙන අයුරු පහත දැක්වේ.

වතනමානා - ති, අනති, සි, ට, මී, ම, තෙ, අනෙන, සෙ, වෙහ, ඵ, මෙහ

	පරසසපද		අත්තනොපද	
පූර්වස	එකවචන	බහුවචන	එකවචන	බහුවචන
පට්ඨපූර්වස	කුමාරො වඤ්ඤති	කුමාරා වඤ්ඤති	කුමාරො වඤ්ඤතෙ	කුමාරා වඤ්ඤතෙ
මජ්ඣමපූර්වස	ඤ්ඤං වඤ්ඤසී	ඤ්ඤෙහ වඤ්ඤථ	ඤ්ඤං වඤ්ඤසෙ	ඤ්ඤෙහ වඤ්ඤවෙහ
උත්තමපූර්වස	අභං වඤ්ඤාමී	මයං වඤ්ඤාම	අභං වඤ්ඤා	මයං වඤ්ඤාමෙහ

පඤ්චමී විභක්ති

පංචමී - කු, අනතු, හි, ට, මී, ම, තං, අනතං, සසු, වෙහා, ඵ, ආමසෙ.

පඤ්චමී ආබ්‍යානය අණ කිරීම, විධාන කිරීම හා ආශීර්වාද කිරීම සඳහා උපයෝගී කර ගැනේ. පඤ්චමී ආබ්‍යානයේ පරස්සපද මධ්‍යම පුරුෂ ඒකවචනයෙහි "හි" ප්‍රත්‍ය ලොප් වී විශේෂ රූපයක් ලැබේ. "වඤ්ඤ" ධාතුව පඤ්චමීයේ වර්තමාන අයුරු පහත දැක්වේ.

	පරස්සපද		අතතනොපද	
පුරිස	එකවචන	බහුවචන	එකවචන	බහුවචන
පඨමපුරිස	වැනු	වැනුනු	වැනුතං	වැනුනතං
මජ්ඣමපුරිස	වැනු / වැනුහි	වැනුථ	වැනුසසු	වැනුවෙහා
උතතමපුරිස	වැනුමී	වැනුම	වැනු	වැනුමසෙ

පාලි භාෂාවේ බෙහෙවින් භාවිත ක්‍රියාරූපයක් වන මෙය විධානාර්ථ, ආශීර්වාදාර්ථ දෙකේ යෙදී ඇති අයුරු පහත නිදසුන්වලින් ප්‍රකට වේ.

- දෙවො වසසතු කාලෙන.
- සබ්බෙ'ව භුතා සුමනා භවනතු.
- නිකඛම සමණ, පවිස සමණ.
- යනෙන කරණීයං තං කරොහි.
- එථ ගණහථ බඤ්ඨථ.
- සමනතා පරිවාරෙථ.
- සො සුඛි භවතං.
- තෙ සුඛිතා භවනතං.
- ත්වමපි සමණ කසසසු ව චපසසු ව.
- තුමෙහ සුඛිතා භවවෙහා.
- අහං අවෙරො හොමී.
- අහං සුඛි භවෙ.

සත්තමී විභක්ති

සත්තමී - එයා, එයායුං, එයාසී, එයාථ, එයාමී, එයාම, එථ, එරං, එථො, එයාවෙහා, එයාං, එයාමෙහ.

යන ප්‍රත්‍යය සත්තමී විභක්තියෙහි යෙදේ. “අනුමති පරිකප්පකොසු සත්තමී” යනුවෙන් විස්තර වන පරිදි සත්තමී ක්‍රියා විභක්තිය අනුමති අර්ථයේ හා පරිකල්පාර්ථයේ යෙදේ. අනුමති අර්ථය නම් අනුමතියක් අපේක්ෂාවෙන් කරනු ලබන ප්‍රකාශය හෝ සත්පුරුෂයන් විසින් අනුමත කළ දෙය යි. පරිකල්පාර්ථය නම් උපකල්පනය කරන අදහස යි. පාලියෙහි පරිකල්පාර්ථය යෙදෙන විට බොහෝ තන්හි සවෙ, වෙ, සෙයාථාපී, යදී, යනනු න වැනි නිපාත පද යෙදී ඇත. සත්තමීයෙහි පරස්සපද පඨමපුරිස එකවචනයෙහි ‘එ’ යන ප්‍රත්‍යය ද යෙදේ. “වැනු” ධාතුව සත්තමීයෙන් වරන්ගෙන අයුරු පහත දැක්වේ.

පූර්ව	පරසසපද		අතනනොපද	
	එකවචන	බහුවචන	එකවචන	බහුවචන
පයමපූර්ව	වැනැ / වැනැය	වැනැයු	වැනැඵ	වැනැර
මජ්ඣමපූර්ව	වැනැයාසී	වැනැයාඵ	වැනැඵො	වැනැයාවෙහා
උතතමපූර්ව	වැනැයාමී	වැනැයාම	වැනැයාං	වැනැයාමෙහ

සත්තමී ක්‍රියාරූප යෙදෙන අර්ථයන් පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනයෙන් උගනිමු.

- න හජේ පාපකෙ මීතෙන, න හජේ පූරිසාධමෙ.
- සෙය්‍යථාපි මහාරාජ පූරිසො ඉණං ආදාය කමමනෙන පයොජේය්‍ය තස්ස තෙ කමමනතා සමිජේජ්ජ්‍යං.
- ඉදානි මයං ධමමං ච චිනයං ච සංගායෙය්‍යාම.
- අනං උපාලිං චිනයං පුච්චෙය්‍යං.
- සචෙ සො පඨමචයෙ පබ්බජේය්‍ය අරහා භවෙය්‍ය.
- කිනච්ච ඛො මයං දෙවලොකං ගච්චෙය්‍යාම උදාහු අපායං.

අභ්‍යාස

01. පහත වාක්‍ය සිංහලට නඟන්න.

- i. සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පූරිසො සමමිඤ්ජිතං චා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං චා බාහං සමමිඤ්ජිතං.
- ii. සබ්බිතියො විචජ්ජන්තු සබ්බරොගො චිතස්සතු.
- iii. වැනැ තෙ පිතරං හද්දෙ, තිමබරං සූරියචචවසෙ.
- iv. ලභෙය්‍යාහං හතෙන භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං.
- v. අනං අචෙරො හොමී, අබ්‍යාපජේජා හොමී.

02. පහත සඳහන් අංකිත ක්‍රියාපදයන්හි ක්‍රියා විභක්ති, වචන හා පුරුෂය ලියා දක්වන්න.

වැනැ තං ඛොධිපාදපං.
 පටිජගෙය්‍ය පණ්ඩිතො.
 හජේඵ මීතෙන කල්‍යාණේ.
 අඵ පජාපතිස්ස දෙවරාජස්ස ධජගං උලෙලාකෙය්‍යාඵ.
 සත්තධා මෙ ඵලෙ මුද්ධා ජීවනො න සුඛං ලභෙ.
 රාහු චන්දං පමුච්චස්සු.
 තෙ මෙ නමො තෙ ච මං පාලයන්තු.
 න හි සො හිකඛවෙ අභිනා දට්ඨො කාලං කරෙය්‍ය.
 සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිතත්තා.
 අමනුස්සා රිත්තමපි පත්තං සීසෙ නිකකුජේජ්ජ්‍යං.

03. සත්තමි ක්‍රියා උපයෝගී කරගෙන පාලියට නඟන්න

- i. ඉදින් ඔහු පැවිදි වන්නේ නම් රහත් බව ලබන්නේ ය.
- ii. මම ගමට යන්නෙමි නම් මව්පියන් දකින්නෙමි.
- iii. කිමෙක් ද ඔබ ධර්මය උගත්තෙහි ද? නැතහොත් (උදාහු) විනය ඉගෙන ගත්තෙහි ද?
- iv. ඉදින් ඔබ බුදුන් සිහි කරන්නේ නම් භයක් නොවන්නේ ය.
- v. පවිටු මිතුරන් ඇසුරු නොකරන්නේ නම් මැනවි.

04. පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

ක්‍රියාපදය	පරස්සපද, පඤ්චමි,	පරස්සපද, සත්තමි,	අත්තනොපද, වත්තමානා,	අත්තනොපද, සත්තමි,
	පද්මපුරිස, ඒකවචන	පද්මපුරිස, ඒකවචන	පද්මපුරිස, ඒකවචන	උත්තමපුරිස, ඒකවචන
ලහති ජානාති සුඤ්ඤාති නිසීදති කිලමති පසසති බන්ධති විඤ්ඤති විහරති පවිසති ආචිකකති	ලහතු	ලභෙය්‍ය	ලභතෙ	ලභෙය්‍යං

05. "උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු" ඡේදයේ එන ක්‍රියාපද උපුටා දක්වා පහත වගුවෙහි යොදන්න.

ක්‍රියාපදය	ක්‍රියා විභක්තිය	පුරුෂය	පදය	වචනය